

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ НАН УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ: ОСНОВНІ ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ЗАХОДИ З РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ НА 2014 – 2023 роки

Сесія Загальних зборів НАН України
3 квітня 2014 року

3 квітня 2014 р. відбулася щорічна звітна сесія Загальних зборів Національної академії наук України. У заході взяли участь представники органів державного управління, наукової громадськості, засобів масової інформації, іноземні гості та інші запрошені. Під час сесії було розглянуто основні результати фундаментальних і прикладних досліджень науково-дослідних установ НАН України, проаналізовано головні досягнення і проблеми, окреслено напрями подальшої роботи. Особливу увагу учасники засідання приділили питанню Концепції розвитку НАН України на 2014–2023 роки.

Чергова щорічна звітна сесія Загальних зборів Національної академії наук України відбулася 3 квітня 2014 р. у приміщенні Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. У її роботі взяли участь віце-прем'єр-міністр України О.М. Сич, міністр освіти і науки України С.М. Квіт, голова Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти Л.М. Гриневич, радник Президента України — керівник Головного управління з питань гуманітарного розвитку Адміністрації Президента України Ю.П. Богущкий, голова Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України В.П. Семиноженко, представники наукової громадськості, засобів масової інформації, іноземні гості та інші запрошені. Метою заходу було обговорення основних результатів діяльності установ Академії за минулий рік, окреслення напрямів подальшої роботи, розгляд основних досягнень учених НАН України та аналіз найактуальніших проблем, які постають сьогодні перед українською наукою.

Відкриваючи засідання, президент Національної академії наук України академік Борис Євгенович Патон у вступному

слові зазначив, що цьогорічна сесія Загальних зборів Академії відбувається у вкрай важкий для країни і всього українського народу час. При цьому важливу роль у забезпеченні модернізації всіх сфер суспільного життя та інноваційного розвитку економіки має відігравати наука. «Розвинена наука, високий рівень освіти і культури, в тому числі й культури управління, — це той фундамент, без якого неможливо, і це, на жаль, засвідчив наш власний досвід, досягти справжньої незалежності держави», — наголосив президент Академії.

Радник Президента України — керівник Головного управління з питань гуманітарного розвитку Адміністрації Президента України Юрій Петрович Богуцький оголосив вітання в.о. Президента України, Голови Верховної Ради України **Олександра Валентиновича Турчинова** учасникам сесії Загальних зборів НАН України.

Шановні друзі!

Щиро вітаю учасників сесії Загальних зборів Національної академії наук України.

Академія за звітний період досягла значних результатів на багатьох напрямках суспільних, природничих та технічних наук, активізувала патентно-ліцензійну діяльність, зберегла безцінний кадровий потенціал.

На часі — наукове забезпечення інноваційного розвитку вітчизняної економіки, вирішення питань національної безпеки, зміцнення гуманітарної складової громадського життя.

Важливо постійно вдосконалювати форми і методи роботи відповідно до нагальних потреб держави, посилювати співпрацю з освітніми закладами й виробничим сектором, поглиблювати міжнародне співробітництво з провідними європейськими та світовими дослідницькими центрами. Досягненню цих завдань сприятиме реалізація Концепції розвитку Національної академії наук України на 2014–2023 роки.

Переконаний, що вчені головної наукової організації країни зможуть гідно відповісти на виклики сьогодення.

Бажаю всім міцного здоров'я, натхнення і плідної праці на благо України.

О. Турчинов

У виступі віце-прем'єр-міністра України **Олександра Максимовича Сича** йшлося про те, що Академія наук має відігравати фундаментальну роль у конструктивних змінах українського суспільства і української держави. Урядовець наголосив, що процес завершення пострадянської трансформації суспільства ставить перед вітчизняною наукою невідкладні й комплексні завдання. Не можна забезпечити

інноваційний злет економіки без модернізації всіх без винятку сфер суспільних відносин. Марно чекати сталого прогресу в економічній сфері без системних відповідей на глобальні гуманітарні виклики, зокрема стосовно ідеальних моделей державного устрою, форми правління, міжетнічної комунікації тощо.

На думку віце-прем'єр-міністра, розвиток у цьому напрямі залежатиме від ефективності співпраці між владою і наукою. *«Високий потенціал української науки, здатний вивести нашу державу в число світових лідерів, може бути розкритий лише спільними зусиллями — Уряду і НАН України»*, — підсумував О.М. Сич.

У виступі голови Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти **Лілії Михайлівни Гриневич** було наголошено на проблемах і викликах, що сьогодні стоять перед нашою державою і вітчизняною науковою сферою. Передусім це тотальне зниження рівня фінансування науки, яке за останні роки набуло вже критичного значення, майже перетнувши поріг виживання, труднощі, які виникають з упродовженням досягнень і наукових результатів у вітчизняну економіку, проблема омолодження наукових кадрів тощо.

Л.М. Гриневич вказала на недосконалість законодавчого поля в науковій сфері та необхідність його доопрацювання, а також нагальну потребу у створенні сприятливого інноваційного клімату в державі. *«Ми маємо створити сприятливе інноваційне середовище, яке б працювало за принципом «наука виробляє знання, використовуючи гроші, а інновації заробляють гроші, використовуючи знання»*. Іншими словами, ми прагнемо створити в Україні таку атмосферу, коли кошти, що вкладаються у фундаментальні дослідження, мають приносити справжні нові знання світового рівня, а кошти, які вкладаються у прикладні дослідження, мають давати конкретну економічну або соціальну вигоду».

Як голова профільного Комітету Верховної Ради, Л.М. Гриневич засвідчила готовність Уряду використовувати всі наявні можливості

Виступ віце-прем'єр-міністра України
О.М. Сича

Виступ голови Комітету Верховної Ради
України з питань науки і освіти
Л.М. Гриневич

для вирішення цих питань. *«Національна академія наук України є брендом світового рівня, як ім'я Володимира Вернадського сьогодні у світі є ознакою неймовірного потенціалу українських учених»*, — зазначила вона, підкресливши на завершення, що саме наука є майбутнім України, запорукою незалежності і процвітання нашої держави.

У звітній доповіді «Основні підсумки діяльності Національної академії наук України і заходи з реалізації Концепції розвитку НАН України на 2014–2023 роки» (повний текст доповіді див. на с. 8) академік **Борис Євгенович Патон** зазначив, що вчені Академії завжди підпорядковували свій науковий пошук вирішенню гострих і складних проблем, які стояли перед державою. Серед завдань сьогоднішня у

Доповідь президента НАН України
академіка Б.Є. Патона

сфері соціогуманітарних наук він виокремив питання побудови правової держави, утвердження демократичних цінностей, мовної та регіональної політики, міжнаціональних і міжетнічних відносин, які останнім часом набули особливої ваги. Не менш важливим і нагальним є відродження вітчизняного оборонно-промислового комплексу, його ефективне науково-технічне забезпечення.

Академік Б.Є. Патон звернув увагу присутніх на ще одне болюче питання, пов'язане з анексією Росією Криму, — долю кримських установ, науковців, які там працюють, і науки в Криму в цілому. Він наголосив, що потрібно за будь-яких обставин підтримувати наукові зв'язки з цим регіоном.

Президент НАН України зазначив, що, незважаючи на несприятливі умови, Академія продовжувала наполегливо і плідно працювати. В останні роки отримано чимало вагомих наукових результатів. Розвивалася активна співпраця з провідними світовими науковими центрами, українські вчені брали участь у багатьох міжнародних проектах і програмах. Так, науковці Академії стали співавторами одного з найвидатніших наукових відкриттів останнього часу — встановлення існування бозона Хіггса, минулого року було підписано Угоду щодо надання Україні статусу асоційованого члена ЦЕРН, посилилася інтеграція в програми Єв-

рокомісії, насамперед Сьому рамкову програму. Крім того, в центрі уваги НАН України й надалі залишатиметься формування та реалізація спільних програм і проектів з національними академіями наук країн СНД.

Одним із головних пріоритетів діяльності НАН України було і залишається наукове забезпечення розв'язання актуальних державних проблем. Зокрема, докладено значних зусиль до науково-технічного забезпечення надійності та безпеки вітчизняних атомних електростанцій, вирішення гострої для України проблеми енергоефективності та енергоощадності, інноваційного оновлення такої соціально значущої сфери, як охорона здоров'я і медицина. Вагомий внесок зроблено в забезпечення продовольчої безпеки держави. Слід також і надалі розширювати науково-експертну діяльність Академії на замовлення органів державної влади, зокрема підготовку експертних висновків, аналітичних матеріалів з рекомендаціями, науково обґрунтованих пропозицій.

Академік Б.Є. Патон окреслив також основні завдання НАН України на наступний період, серед яких було зазначено подальше підвищення рівня та ефективності досліджень, необхідність істотного поглиблення інтеграційних зв'язків академічної науки з освітянською сферою.

Крім того, президент НАН України зупинився на першорядних проблемах, які гостро стоять перед Академією та українською наукою загалом. Це незадовільне кадрове забезпечення, що є прямим наслідком недостатнього рівня фінансування, застарілий парк наукових приладів, відсутність у країні сприятливого інноваційного клімату, низький попит підприємств на наукові розробки тощо.

Окрему увагу в доповіді було приділено заходам з реалізації Концепції розвитку Національної академії наук України на 2014–2023 роки, прийнятої наприкінці минулого року. Перші кроки з її практичної реалізації вже зроблено. Зокрема, до кожного галузевого міністерства надіслано пропозиції щодо можливості науково-експертного супроводження Академією певних напрямів розвитку і проблем

відповідної галузі. До них також додано інформацію про розробки академічних установ, що готові до впровадження.

Під час обговорення звітної доповіді акцент було зроблено на актуальних питаннях розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень, недосконалості законодавства в науковій сфері, участі вчених Академії у вирішенні найважливіших загальнодержавних проблем, поглибленні міжнародного науково-технічного співробітництва, необхідності удосконалення системи підготовки наукових кадрів, розвитку співпраці з галузевими академіями наук, посиленні інтеграції академічної та університетської науки тощо. За результатами обговорення було прийнято постанову Загальних зборів НАН України і затверджено Звіт про діяльність Національної академії наук України у 2013 році.

У ході роботи сесії академік НАН України Віктор Григорович Бар'яхтар від імені ініціативної групи старійшин Академії виніс на розгляд Загальних зборів питання про продовження терміну повноважень складу Президії НАН України. На підтримку цієї ініціативи висловилися також академіки НАН України Л.І. Анатичук, О.О. Кришталь, С.П. Павлюк, голова Центрального комітету профспілки працівників НАН України А.І. Широков. За результатами обговорення і голосування Загальні збори НАН України постановили про-

довжити термін повноважень Президії НАН України, обраної 17 квітня 2009 р., на один рік — до 17 квітня 2015 р. і доручили всьому складу Президії НАН України виконувати свої обов'язки до обрання нового складу Президії.

Відділення фізики і астрономії та економіки НАН України виступили зі зверненням до Загальних зборів підтримати Заяву, що передбачає скликання в м. Києві під егідою ООН Міжнародної наукової конференції щодо впливу кризи навколо України на міжнародну безпеку для формулювання пропозицій стосовно нових механізмів гарантування миру, удосконалення системи раннього виявлення і попередження загроз для потенційно небезпечних об'єктів на території України з урахуванням новітніх ризиків, підтримання ініціативи з надання Україні міжнародної фінансово-економічної допомоги, звернення до світової наукової спільноти з пропозицією щодо спільного вивчення майбутніх викликів міжнародній безпеці і шляхів подолання можливих загроз, відновлення при Президії НАН України Українського Пагуошського комітету для консолідації зусиль українських учених у боротьбі за збереження миру в усьому світі. Загальні збори НАН України підтримали цю Заяву (текст Заяви див. на с. 86).

Під час заходу відбулося також урочисте вручення дипломів лауреатам премій імені видатних учених України.